

ความพึงพอใจที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : ศึกษา
เฉพาะกรณีโรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร
The Higher Secondary Students' Satisfaction to the Monk Teachers : A Case
Study of Wat Rajadhivas School Bangkok

อานาจ ศรีบรรเทา^๑
Amnart Sribantao

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ ๑) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร ๒) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนของครอบครัว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่หาได้ด้วยวิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเกรงซีและมอร์แกน ได้จำนวน ๒๑๗ คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลาก ใช้สถิติบรรยายคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอนุมานคือ การทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว หากพบความแตกต่างจะทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟแล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า ๑. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร มีความพึงพอใจต่อครูพระสอนศีลธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๘๘ ๒. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส ที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อครูพระสอนศีลธรรมไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนของครอบครัวต่างกัน มีความพึงพอใจต่อครูพระสอนศีลธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

คำสำคัญ : ๑.ความพึงพอใจ ๒.ครูพระสอนศีลธรรม ๓.นักเรียน ๔.มัธยมศึกษาตอนปลาย

ABSTRACT

The objectives of this thematic paper were to study the higher secondary students' satisfaction to the monk teachers at Wat Rajadhivas school, Bangkok, to compare the higher secondary students' satisfaction to the monk teachers classified to gender, age, level of education and family income per month and to study suggestions of problems and solutions concerning

^๑ อาจารย์ประจำ คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Email : Sribantao๔๑๓@gmail.com

with the higher secondary students' satisfaction to the monk teachers. Research instruments were questionnaires collected from the samplings which were assigned by Krejcie and Morgan Table. It got ๒๑๗ students and made simple random samplings by making lots. Descriptive statistics used frequency, percentage, mean and standard deviation. Inferential statistics were t – test and One – Way ANOVA test. In case, differentiation was found, it was tested in a pair by mean of Scheffé and analyzed by computing. The results of research were found as follows: ๑. The higher secondary students of Wat Rajadhivas had satisfied with the monk teachers in the whole view at maximum level average ๓.๘๗. ๒. The results of comparison found that the higher secondary students of Wat Rajadhivas School with different gender had no difference of satisfaction but students with different level of education and family income satisfied differently at significant statistic level ๐.๐๕.

Keywords : ๑.Satisfaction ๒. the Monk Teachers ๓. Students ๔. High school

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันไม่มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ โอกาส ความรู้ความสามารถและเทคนิควิธีการของผู้เผยแผ่ รวมไปถึงประสบการณ์และภูมิหลังของกลุ่มผู้รับการเผยแผ่ ดังนั้นรูปแบบของการเผยแผ่จึงแตกต่างกันออกไป มีทั้งการพูด การเขียน การบรรยาย และรูปแบบต่าง ๆ อีกมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคสมัยปัจจุบันนี้ ถือได้ว่าเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดน มีความเจริญก้าวหน้าด้วยเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ การเผยแผ่ก็พัฒนาปรับเปลี่ยนไปตามความเจริญของโลกด้วย ในปัจจุบันแม้ว่ารูปแบบของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะหลากหลายมากขึ้น แต่ดูเหมือนว่าผลของการปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ยังไม่ค่อยประสบผลสำเร็จมากนัก ทั้งนี้อาจจะสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ยังขาดเทคนิคและวิธีการที่ถูกต้อง หน่วยงานและองค์กรทางศาสนายังขาดเอกภาพและขาดการประสานกันอย่างต่อเนื่อง มีลักษณะของการเผยแผ่ที่หลากหลาย มีวิธีการเฉพาะในกลุ่มหรือเครือข่ายของตนเอง ไม่มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ หรือเป้าหมายในการดำเนินการ รวมทั้ง กระบวนการบริหารองค์กรด้านการเผยแผ่ยังขาดประสิทธิภาพ^๒

ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเพียงบางส่วนของสภาพปัญหาที่ทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ในขณะที่สถานการณ์ของโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การสร้างคนให้มีความรู้ความเข้าใจ มีความพร้อมในการที่จะก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก ในขณะเดียวกันก็สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงจำเป็น ต้องประยุกต์ให้ทันสมัยกับเหตุการณ์ เพราะหลักธรรมคำสอนของ

^๒พระมหาธรรมรัตน์ อริยธมโม, “เอกสารประกอบสอนวิชาหลักการเผยแผ่และวาทศิลป์”, นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช, ๒๕๔๗, (อัดสำเนา).

พระพุทธเจ้า เป็นสิ่งสำคัญและ จำเป็นมากที่สุดสำหรับมวลมนุษยชาติในสังคมยุคปัจจุบัน อีกทั้งในระยะหลัง มีเสียงสะท้อนมากมายว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบันสนใจแต่เรื่องวัตถุ มีการแก่งแย่งแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุนั้น จนกลายเป็นโรคขาดคุณธรรมจริยธรรม ขาดหลักธรรมที่จะนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาระดับชาติที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง แต่ทว่าการนำเด็กทุกคนเข้าวัดเป็นเรื่องยากกว่าการนำพระเข้าสู่โรงเรียน

ดังนั้น คณะกรรมการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหา การขาดศีลธรรมของเยาวชนและประชาชนทั่วไป จึงได้มีการประชุมกันและมีความเห็นว่า พระนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่สามารถทำงานเพื่อพระศาสนาและสังคมได้ จึงได้นำผลการประชุมเสนอต่อสภามหาวิทยาลัยในสมัยนั้น ขอให้จัดตั้งแผนกพระธรรมวิทยากรขึ้น เพื่อให้ให้นักศึกษาที่กำลังศึกษาสามารถออกไปทำงานเพื่อประชาชนและสังคมได้ และได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้จัดตั้งแผนกพระธรรมวิทยากรขึ้นในพ.ศ. ๒๕๐๙ และให้สังกัดอยู่ใน คณะกรรมการนักศึกษา ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาได้เปิดรับสมัครพระนักศึกษารุ่นใหม่ที่มีความพร้อม มีเวลาว่าง และมีความสมัครใจที่ต้องการทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาและช่วยเหลือสังคม ซึ่งครูพระสอนศีลธรรมหรือพระธรรมวิทยากรนั้นทำหน้าที่เหมือนกับพระสงฆ์ทั่วไป คือหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และยังมีหน้าที่ที่จะต้องทำให้กับสังคมด้วย โดยการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป ซึ่งต้องอาศัยการใช้ วาทศิลป์ช่วยโน้มน้าวจิตใจของผู้ฟังให้เข้าใจถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยเฉพาะในเรื่องของการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรมอันดี ไม่ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งเป็นเรื่องยาก เพราะสภาพแวดล้อมของสังคมในปัจจุบันมีสิ่งยั่วยุเกิดขึ้นมากมาย ทำให้คนห่างเหินจากพระพุทธศาสนามากขึ้นเรื่อย ๆ ประกอบกับจำนวนของครูพระสอนศีลธรรมมีจำนวนน้อย และยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนไม่สามารถประยุกต์หลักธรรมมาถ่ายทอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังขาดเทคนิคและวิธีการสอนพุทธศาสนิกชนให้เกิดความสนใจในหลักธรรมได้อย่างเต็มที่

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร ในด้านรูปแบบ และวิธีการสอนของครูพระสอนศีลธรรม ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน และด้านคุณธรรมและคุณสมบัติของครูพระสอนศีลธรรม เพื่อจะได้นำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูพระสอนศีลธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร
- ๒) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนของครอบครัว

๓. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

๑) ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ชั้นปีที่ ๔, ๕ และ ๖ โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น ๕๑๑ คน

๒) ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ความพึงพอใจที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร ใน ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านรูปแบบและวิธีการสอน ๒) ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน และ ๓) ด้านคุณธรรมและคุณสมบัติของครูพระสอนศีลธรรม

๓) ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร

๔. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจต่อครูพระสอนศีลธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร” ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยเชิงสำรวจภาคสนาม (Survey Research or Field Research) อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

ปิ่นนิตดา นพพานวัน ได้ทำการศึกษาเรื่อง “กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมของสถาบันสงฆ์ไทย” จากการศึกษาพบว่า วิธีการเผยแพร่ธรรมตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบันเริ่มจากการใช้รูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยใช้หนังสือ สิ่งพิมพ์ธรรม และสื่อดิจิทัลอื่น ๆ อีกทั้งมีการเผยแพร่ธรรมผ่านสื่อสารมวลชนแขนงต่าง ๆ และได้มีการพัฒนารูปแบบในการเผยแพร่ธรรมจากการเทศน์ตามประเพณีดั้งเดิมมาสู่การบรรยายธรรม สนทนาธรรม ปาฐกถาธรรม และการจัดนิทรรศการทางพระพุทธศาสนา สำหรับพระสงฆ์ในฐานะผู้ส่งสารที่ทำการศึกษาในครั้งนี้มีจำนวน ๕ รูป คือ พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ) พระทัตตะชีโวภิกขุ พระโพธิรักษ์ พระพยอม กัลยาโณ และพระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) พบว่าพระสงฆ์ทั้ง ๕ รูป มีวิธีการและกลวิธีในการเผยแพร่ธรรมะที่เป็นลักษณะเด่นร่วมกัน คือ

- ๑) รูปแบบการบรรยายธรรม
- ๒) ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย
- ๓) มีการจัดลำดับความยากง่ายของหัวข้อธรรมะและการยกตัวอย่างประกอบเหมาะสมกับเหตุการณ์ชีวิตในปัจจุบันนำมาปฏิบัติได้

๔) เป็นผู้ที่มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม

๕) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง

๖) มีวิธีการและการใช้สื่อเผยแพร่ธรรมในหลายระดับและหลายด้าน

หัวข้อธรรมะในฐานะสารที่ใช้ในการเผยแพร่พบว่า พระสงฆ์ทั้ง ๕ รูป ไม่มีการกำหนดหรือเน้นหัวข้อธรรมะใดเป็นพิเศษในการเผยแพร่เป็นรายปีโดยเฉพาะ อาจจะมีการเทศน์ในหัวข้อธรรมะได้ซ้ำกันทุกปีก็ได้ ในส่วนความเห็นของผู้แทนภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนานั้น สามารถสรุปได้เด่นชัดคือ ควรเผยแพร่หัวข้อธรรมะที่สามารถช่วยในการดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุขร่วมกันของคนในสังคม การใช้สื่อในการ

เผยแพร่วรรณกรรมของพระสงฆ์และวัดต่าง ๆ พบว่า ส่วนใหญ่ยังคงใช้เพียงเครื่องขยายเสียงเป็นหลัก มีแต่วัดพระธรรมกายเท่านั้นที่มีการใช้สื่อและสื่อดิจิทัลที่สมบูรณ์แบบอย่างสมบูรณ์แบบ^๓

พระมหาสาธิต นามเมือง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า

๑) ความพร้อมของพระสงฆ์ในการจัดการสอนวิชาพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง โดยแบ่งออกเป็นความพร้อมด้านประสบการณ์ ด้านความรู้ และด้านเงื่อนไข เวลา การสอนต่อสัปดาห์ โดยด้านประสบการณ์ พบว่า ครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๒๐-๓๐ ปี เป็นวัยที่ความกระตือรือร้นมีความมุ่งมั่น หรือมีแรงจูงใจสูงในการทำงาน

๒) การยอมรับบทบาทของพระสงฆ์ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอยู่ในระดับปานกลาง การให้ความสำคัญ การให้การสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือ

๓) การยอมรับบทบาทของพระสงฆ์ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษา ครูประจำชั้น และนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง การยอมรับของครูและนักเรียน ทำให้ครูพระจะรู้สึกตนว่ามีคุณค่า มีความสามารถ มีความภาคภูมิใจสูง ทำให้เต็มใจที่จะสอนและส่งผลสำเร็จหรือสัมฤทธิ์ผลต่อการเรียนของนักเรียนด้วย^๔

จรัส กาอินทร์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง” ผลการศึกษาพบว่า

๑) โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทุกแห่งในอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง จัดให้มีวิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาเลือกเสรีทุกภาคเรียน รวม ๖ รายวิชา แผนการสอนที่ครูใช้ ครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำเอง โดยใช้วัสดุประสงค์ การเรียนรู้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การบรรยาย ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม สื่อการสอนที่ครูใช้บ่อยคือหนังสือและรูปภาพ ซึ่งไม่เร้าความสนใจ ทำให้นักเรียนไม่กระตือรือร้น การวัดและประเมินผลเป็นแบบอิงเกณฑ์ โดยมีการทดสอบระหว่างการเรียนและหลังเรียน

๒) ปัญหาและความต้องการด้านการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ครูมีปัญหาระดับมาก คือ ขาดสื่อ อุปกรณ์ แหล่งวิทยาการที่จะศึกษาค้นคว้าในการสอน ขาดเทคนิคการสอนที่ดี ขาดวิธีการสอนที่หลากหลาย ขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อและจัดกิจกรรม รวมทั้งการจัดสถานที่บรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน

^๓ปิ่นนิตดา นพพานวัน, “การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่วรรณกรรมของสถาบันสงฆ์ไทย”, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๓๒, ๒๒๕ หน้า.

^๔พระมหาสาธิต นามเมือง, “บทบาทของพระสงฆ์ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๓๘, ๒๖๐ หน้า.

โดยข้อเสนอแนะจากการศึกษาพบว่า นักเรียนและผู้ปกครองมีความต้องการพัฒนาด้านสื่อ อุปกรณ์การสอน การวัดประเมินผลที่เน้นการปฏิบัติ การไปทัศนศึกษาออกสถานที่ และต้องการให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีทางจริยธรรม^๕

วิชิต วงศ์สายตา ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สมรรถภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระธรรมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” ผลการศึกษาพบว่า

๑) สมรรถภาพการสอนของพระธรรมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระธรรมวิทยากรมีสมรรถภาพทั้ง ๔ ด้าน เรียงจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน

๒) เมื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพการสอนของพระธรรมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า กลุ่มพระธรรมวิทยากรที่สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่และกลุ่มที่สอนในโรงเรียนขนาดกลาง มีระดับสมรรถภาพการสอนมากกว่ากลุ่มที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก และกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย มีสมรรถภาพการสอนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย

๓) แนวทางการพัฒนาสมรรถภาพการสอนพระธรรมวิทยากรผู้บริหารมีความเห็นว่า มหาวิทยาลัยควรเห็นความสำคัญของหน่วยพระธรรมวิทยากร โดยมีการปฏิบัติเป็นรูปธรรมระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานอื่น ควรมีการจัดอบรมสัมมนาส่งเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนาแก่พระธรรมวิทยากร เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการสอนให้ดียิ่งขึ้น

อาจารย์ผู้สอน มีความคิดเห็นว่า ควรมีการพัฒนาศักยภาพและปรับปรุงแนวการสอนให้เข้ากับยุคสมัย ต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรหรือคู่มือการสอนให้เป็นเอกเทศ ควรได้รับการสนับสนุนด้านการบริการจากมหาวิทยาลัยและโรงเรียน ควรพัฒนาหน่วยงานของพระธรรมวิทยากรให้มีประสิทธิภาพกว่าที่เป็นอยู่ และควรมีค่าตอบแทนหรือรางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงาน โดยมีข้อเสนอแนะว่า พระธรรมวิทยากรทุกรูปมีความรู้ดี แต่ขาดประสบการณ์และเทคนิคการสอนที่ดี ควรที่จะมีการเพิ่มพูนความรู้ด้านเทคนิคการสอนให้มีสมรรถภาพมากขึ้น^๖

พระสุรเชษฐ์ เจริญสุข ได้ทำการวิจัยเรื่อง “เจตคติของผู้ปกครองต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบ้านก้อง จังหวัดลำพูน” พบว่า ผู้ปกครองมีระดับเจตคติต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก การที่ผู้ปกครองมีระดับของเจตคติในระดับมากหรือมีเจตคติในด้านดีต่อบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนั้นขึ้นอยู่กับปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของครูพระ

^๕จรัส กาอินทร์, “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย เชียงใหม่), ๒๕๔๐, ๒๐๒ หน้า.

^๖วิชิต วงศ์สายตา, “สมรรถภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระธรรมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร), ๒๕๔๔, ๒๑๖ หน้า.

เองในด้านบุคลิกภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะนักเรียนนักศึกษา ตลอดถึงชุมชนสังคมและสิ่งแวดล้อม^๗

พระมหาปัญญา จอมนาสวน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และนักเรียนเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของครูพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยธรรมสำหรับนักเรียนโรงเรียนในโครงการจริยศึกษา ศูนย์เผยแผ่ธรรม จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า

๑) ผู้บริหาร ครู และนักเรียนในโครงการจริยศึกษา ศูนย์เผยแผ่ธรรมจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีอายุระหว่าง ๑๐-๒๐ ปี มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาเป็นนักเรียน และสังกัดโรงเรียนรัฐบาล

๒) ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรโดยรวมทั้ง ๓ ฝ่ายมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังของครูพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยธรรมสำหรับนักเรียนสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริง คือ ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียน รู้จักลด ละ เลิกอบายมุข ปฏิบัติในเรื่องพฤติกรรมทางเพศที่ถูกต้องตามหลักศาสนา ฟังตนเองหรือเลี้ยงชีพด้วยความสุจริต รู้จักการใช้จ่ายตามหลักศาสนา บูรณาการหลัก ศีล สมาธิ ปัญญากับการใช้ในชีวิตประจำวัน รู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง มีสุขภาพจิตดี แจ่มใส เบิกบาน

๓) ครู นักเรียน และบุคลากรทั้ง ๓ ฝ่ายรวมกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังของครูพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยธรรมสำหรับนักเรียนสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงคือการส่งเสริมให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในชั้นเรียน ใช้กระบวนการกลุ่มใช้ สื่อ วัสดุ คอมพิวเตอร์ช่วยในการสอน จัดการเรียนรู้อันส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่รู้ นำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันประยุกต์ใช้ในการสอน และร่วมกับครูหมวดสังคมในการออกข้อสอบ^๘

จากการศึกษาผลงานวิจัยข้างต้น ได้มีผู้ทำวิจัยไว้หลาย ๆ ด้าน ตลอดจนการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้กับครูและนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การนำไปใช้ในองค์กรต่าง ๆ และการนำไปใช้ในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพจิตใจของผู้หลงผิด รวมทั้งการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดราชาธิวาสต่อครูพระสอนศีลธรรม ๓ ด้าน คือ ด้านรูปแบบและวิธีสอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน ด้านคุณธรรมและคุณสมบัติของครูพระสอนศีลธรรมดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสามารถนำไปปฏิบัติตามและประยุกต์ใช้ได้ให้เหมาะสมแก่ฐานะของตน

๕. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

^๗พระสุรเชษฐ เจริญสุข, “เจตคติของผู้ปกครองต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบ้านก้อง จังหวัดลำพูน”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๔๙, ๒๑๐ หน้า.

^๘พระมหาปัญญา จอมนาสวน, “ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และนักเรียนเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของครูพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยธรรมสำหรับนักเรียนโรงเรียนในโครงการจริยศึกษา ศูนย์เผยแผ่ธรรม จังหวัดเชียงใหม่”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่), ๒๕๕๐, ๑๙๕ หน้า.

๑) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ ๔, ๕ และ ๖ โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น ๕๑๑ คน และได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการวิธีเปิดตารางสำเร็จรูปของเกรจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๑๗ คน แล้วจึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรม ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบปลายเปิด

๓) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ดังนี้

(๑) ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชาธิวาส เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

(๒) ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

(๓) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืนด้วยตนเอง

(๔) เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมา นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูล

(๕) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

๕) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยนี้ได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

(๑) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

(๒) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

(๓) ทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานครกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้านเพศ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) ส่วนด้านอายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนของครอบครัว ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

(๔) วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรม ลักษณะโดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

๖. ผลการวิจัย

๑) ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ แสดงการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความพึงพอใจที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน

ข้อ	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑.	ด้านรูปแบบและวิธีสอน	๓.๘๐	๐.๖๔	มาก
๒.	ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน	๓.๙๔	๐.๖๗	มาก
๓.	ด้านคุณธรรมและคุณสมบัติของครูพระสอนศีลธรรม	๓.๘๙	๐.๖๙	มาก
	รวม	๓.๘๘	๐.๖๗	มาก

จากตารางที่ ๑ พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร มีความพึงพอใจต่อครูพระสอนศีลธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๘ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๙๔ รองลงมาคือด้านคุณธรรมและคุณสมบัติของครูพระสอนศีลธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๙ และสุดท้ายคือด้านรูปแบบและวิธีสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๐

๒) ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนของครอบครัว พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส ที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อครูพระสอนศีลธรรมไม่แตกต่างกัน, นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อครูพระสอนศีลธรรมแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่มีอายุ ๑๗ ปี มีความพึงพอใจแตกต่างกันกับนักเรียนที่มีอายุ ๑๘ ปี, นักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อครูพระสอนศีลธรรมแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีความพึงพอใจต่อครูพระสอนศีลธรรมแตกต่างกับกับผู้ที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ และนักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนของครอบครัวแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อครูพระสอนศีลธรรมแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนของครอบครัว ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท มีความพึงพอใจต่อครูพระสอนศีลธรรมแตกต่างกันกับนักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนของครอบครัว ๒๐,๐๐๑ - ๒๕,๐๐๐ บาท

๗. อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยความพึงพอใจที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร จึงสามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

๗.๑ การวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร โดยรวมทุกด้าน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผลรวมในทุกด้านระดับความพึงพอใจที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และหากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันการใช้สื่อเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยเข้ามาช่วยสอนนั้นมีความสำคัญมาก เพราะสื่อที่มีคุณภาพทำให้นักเรียนมีความสนใจศึกษาเล่าเรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วาสนา ชาวหา และกิดานันท์ มลิทอง ที่ว่า สื่อเป็นสิ่งตัวกลางคืออุปกรณ์ช่วยนำ และถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนหรือแหล่งความรู้ไปสู่ผู้เรียนคือนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เป็นอย่างดี

ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านรูปแบบและวิธีสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันรูปแบบและวิธีสอนเป็นองค์ประกอบในการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียน มีหลากหลายวิธีการสอน ได้แก่ วิธีสอนแบบบรรยาย วิธีสอนแบบสาธิต วิธีสอนแบบอภิปรายกลุ่มย่อย วิธีสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ วิธีสอนแบบใช้เกม วิธีสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ แม้แต่พุทธวิธีในการสอนก็ยังมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นลีลาในการสอนมี ๔ ประการ คือ สอนให้เกิดความเห็นชัดเจนแจ่มแจ้ง สอนให้เกิดแรงจูงใจให้เห็นจริงด้วย ชวนให้คล้อยตามจนต้องยอมรับ สอนให้เกิดความเข้าใจให้แก่กล้า สอนให้เกิดความขโมมใจให้เข้มแข็ง ร่าเริง เบิกบาน ซึ่งรูปแบบวิธีการสอนเหล่านี้บางที่ครูพระสอนศีลธรรมอาจไม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือนำมาใช้แล้วไม่เกิดการจูงแก่นักเรียน จึงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับที่ต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ พระสุรเชษฐ์ เจริญสุข เรื่อง “เจตคติของผู้ปกครองต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบ้านก้อง จังหวัดลำพูน” พบว่า ผู้ปกครองมีระดับเจตคติต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับการวิจัยของ วิชิต วงศ์สายตา เรื่อง “สมรรถภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระธรรมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” พบว่า สมรรถภาพด้านการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนของพระธรรมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยอยู่ในระดับปานกลาง

๗.๒ การวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นรายด้าน

๑) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านที่ ๑ คือ ด้านรูปแบบและวิธีสอน พบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และหากพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย อันดับ ๑ เรื่องการสอนโดยการสอดแทรกคติธรรมในเนื้อหาวิชา หรือสำนวนพุทธศาสนสุภาษิต ทั้งนี้เนื่องจากเป็นการสอนแบบบรรยาย เป็นเครื่องเตือนสตินักเรียนผู้ที่อยู่ในวัยรุ่น ซึ่งไม่ชอบการสอนตรง ๆ ทำให้เกิดการต่อต้านได้ เพราะการสอนทางอ้อมทำให้ได้ข้อคิดได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสอนของ ทิศนา แคมมณี ที่ว่า ข้อดีการสอนแบบบรรยายนี้คือทำให้ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วม ต้องอาศัยผู้บรรยายเป็นหลัก ผู้เรียนบางกลุ่มอาจตามไม่ทัน ผู้เรียนมีส่วนร่วมน้อย ทำให้หมดความสนใจ และต้องอาศัยความสามารถของผู้สอนใช้เทคนิคในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้น่าสนใจ

อันดับ ๒ เรื่องการสอนเชื่อมโยงสถานการณ์และเหตุการณ์ต่าง ๆ มาประกอบการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เพราะการเชื่อมโยงเนื้อหาสาระเข้าสู่ผู้เรียนเป็นเรื่องใหญ่มาก มีความหลากหลายทางความคิดความรู้ ถ้าครูผู้สอนไม่มีความรู้ไม่สามารถสอดแทรกคุณธรรมเข้าหานักเรียนได้ สอดคล้องกับแนวคิดวิธีสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และทราบผลการเรียนรู้ทันทีที่เรียนจบ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกดีหรือรักในการเรียนรู้ อันดับ ๓ เรื่องการสอนแบบสาธิตและฝึกปฏิบัติให้รู้จักการฝึกจิตใจให้เป็นสมาธิ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ช่วยทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตั้งแต่วัยตามความถนัดของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดวิธีการสอนแบบสาธิต เป็นการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงมองเห็นสิ่งที่เรียนรู้ อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจและจดจำในเรื่องที่สาธิตได้ดีและนาน อันดับ ๔ เรื่องการเตรียมเนื้อหา ตำราเรียน และเอกสารที่ใช้ประกอบการเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เพราะการใช้เอกสารตำราเรียน พร้อมเพียงย่อมนำให้นักเรียนเกิดความสนใจสิ่งใหม่ อยากเข้ามาศึกษาหาความรู้มากขึ้น มาจากความพึงพอใจย่อมทำให้มีความสุขและสำเร็จตามประสบการณ์ ดังนั้นควรศึกษาธรรมชาติความต้องการของมนุษย์เพื่อการตอบสนอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ **มาสโลว์** ที่ว่าความเชื่อว่ามีเจตนารมณ์และแรงมุ่งมั่นที่เป็นอิสระ มีความสามารถและมีแรงจูงใจพร้อมที่จะผลักดันตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้น เพื่อบรรลุศักยภาพแห่งตน อันดับ ๕ เรื่องการสอนแบบการตั้งคำถามและให้แก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการสอนของ **ทิตนา แคมมณี** ที่ว่า การสอนแบบการตั้งคำถามและให้แก้ปัญหา เป็นแนวคิดเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การศึกษา เพราะการสอนศีลธรรมจริยธรรมต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากศูนย์การเรียนรู้หรือมุมความรู้ ซึ่งผู้สอนจัดเตรียมเนื้อหาสาระไว้ ช่วยอำนวยความสะดวกรวมทั้งประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ทราบผลการเรียนรู้ทันทีที่เรียนจบ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกดีหรือรักในการเรียนรู้

๒) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านที่ ๒ คือ ด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และหากพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ อันดับ ๑ เรื่องการใช้อุปกรณ์เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะเป็นเครื่องมือสื่อสารทันสมัยที่โรงเรียนวัดราชาธิวาสได้ส่งนำเข้าจำนวนมากในปีการศึกษา ๒๕๕๑ ถึง ปีการศึกษา ๒๕๕๒ ทำให้นักเรียนพัฒนาการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ **วิชิต วงศ์สายตา** เรื่อง “สมรรถภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระธรรมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” พบว่า พระธรรมวิทยากรมีสมรรถภาพในด้านการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน อันดับ ๒ เรื่องการใช้สื่อวีดิทัศน์เกี่ยวกับธรรมะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เพราะเป็นสื่อช่วยสอนสำเร็จที่นักเรียนอยากชมมาก ได้ดูจากภาพจริงมีเสียงประกอบ ทำให้ตื่นตื่นสนุกสนานดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ **ปิ่นนิตดา นพพานวัน** เรื่อง “การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย” พบว่า วัดพระธรรมกายมีการใช้สื่อและสื่อดิจิทัลอุปกรณ์สมัยใหม่อย่างสมบูรณ์แบบ อันดับ ๓ เรื่องการใช้สื่อประเภทเทป หรือเทปโทรทัศน์เกี่ยวกับธรรมะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เพราะโรงเรียนวัดราชาธิวาสมีศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ดี เมื่อครูพระนำเทปมาติดต่อขอฉายหรือเปิดกับศูนย์เทคโนโลยีก่อนเวลาเรียนก็ได้ โดยนัดหมายเวลาถ่ายทอดแก่นักเรียนนั้น ถึงเวลาเรียนให้นักเรียนนำมาสรุปร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ชัยยงค์ พรหมวงศ์** ที่ว่า สื่อการสอน จำพวกวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่ใช้เป็นตัวสื่อกลางให้ผู้สอนสามารถส่งหรือถ่ายทอดความรู้ เจตคติ และทักษะไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันดับ ๔ เรื่องการใช้สื่อประเภทภาพนิ่ง เช่น ภาพถ่าย ภาพวาด ภาพการ์ตูน หรือสไลด์ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

เพราะสื่อประเภทนี้ ผลิตรั้งเดียวสามารถใช้ได้นานมีข้อดีว่า ช่วยในการชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา ช่วยแสดงลำดับขั้นตอนของเนื้อหา ผลิตรั้งง่ายและสามารถผลิตได้จำนวนมาก อันดับ ๕ เรื่องการใช้สื่อประเภทข่าว หนังสือบทความ หรือเอกสารสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เกี่ยวกับธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ถือเป็นสื่อใช้เพื่อศึกษาค้นคว้า อ้างอิง สื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นเอง ผู้ผลิตสามารถกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับจุดประสงค์และผู้เรียน ตลอดจนสามารถแก้ไขและผลิตได้จำนวนมาก ใช้ประกอบการสอนได้เป็นอย่างดีและช่วยลดขั้นตอนในการจัดบันทึกด้วย เพราะมีใบเนื้อหา และเอกสารอ่านประกอบสรุปได้ว่า ไม่มีตำราที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ

๓) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านที่ ๓ คือ ด้านคุณธรรมและคุณสมบัติของครูพระสอนศีลธรรมพบว่า โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และหากพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ อันดับ ๑ เรื่องมีคุณธรรมของความเป็นนักสังคมอยู่ในจิตใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากครูพระมักเป็นผู้ให้ทั้งความรู้ และวัสดุอุปกรณ์การศึกษา แม้แต่อาหารก็ย้งนำมาแบ่งปันแก่นักเรียน ผู้เรียนดีมีคุณธรรมก็ย้งได้รับรางวัลสิ่งของเป็นรางวัลแห่งความดี อันดับ ๒ เรื่องมีอุดมการณ์ในอันที่จะทำงานเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เพราะอุดมการณ์ถือเป็นเรื่องสำคัญมาก หากไม่มีอุดมการณ์อันมั่นคง เมื่อทำงานประสบปัญหาที่จะเกิดความท้อถอย เบื่อหน่าย จนถึงกับลาสิกขา หรือมีเป้าหมายที่เบี่ยงเบนไป ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติของนักเผยแผ่ทั้งภายในและภายนอก ดังที่กล่าวไว้ในพระไตรปิฎก **ทีฆนิกาย มหาวรรค** ว่า การไม่กล่าวร้าย การไม่ทำร้าย การสำรวมสังวรในพระปาติโมกข์ เป็นผู้รู้จักประมาณ และอาศัยอยู่ในที่สงัด อันดับ ๓ เรื่องมีความรู้หลาย ๆ ด้าน และฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งครูพระเป็นผู้ศึกษาหาความรู้ตลอดเวลา เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับหลักที่ **แสง จันทรงาม** ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของนักเผยแผ่ว่า ต้องมีความกรุณาเป็นพื้นฐานของจิต ไม่ถือตัวหยิ่งยโส มีความอดทน ใจเย็น มีความยุติธรรม ไม่เห็นแก่หน้า เป็นต้น อันดับ ๔ เรื่องมีวาทศิลป์ในการพูดจาเพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก นี่เป็นผลผลิตจากบทบาทของนักพูด นักเผยแผ่ จึงสามารถนำความรู้มาสอนนักเรียนได้ดี ยิ่งการสอนแบบกลุ่มย่อย มุ่งช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเปลี่ยนแปลงอันจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้เรื่องที่เรียนกว้างขวางขึ้น อันดับ ๕ เรื่องมีความสามารถอันเป็นพื้นฐานของการทำงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ **พระมหาสายันต์ นามเมือง** เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร” พบว่า ในระบบการศึกษายอมรับบทบาทของพระสงฆ์ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูประจำชั้น และนักเรียน ทำให้ครูพระรู้สึกตนว่ามีคุณค่า มีความสามารถ มีความภาคภูมิใจสูง ทำงานสอนอย่างเต็มที่ และส่งผลสำเร็จหรือสัมฤทธิ์ผลต่อการเรียนของนักเรียน สอดคล้องงานวิจัยว่าครูพระมีความพร้อมสอนวิชาพระพุทธศาสนา

๗.๓ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดราชาธิวาส กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนของครอบครัว

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อครูพระสอนศีลธรรมไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนโรงเรียนวัดราชาธิวาสทุกคนต่างก็ต้องการความรู้ และได้รับความจากการสอนของครูพระพอ ๆ กันคือสามารถเรียนได้เท่ากัน จึงทำให้มีความพึงพอใจต่อครูพระไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า นักเรียนที่มีอายุ ๑๗ ปี มีระดับ

ความพึงพอใจต่อครูพระสอนศีลธรรมแตกต่างจากนักเรียนที่มีอายุ ๑๘ ปี เพราะนักเรียนทั้งสองกลุ่มอายุนี้ อยู่ในช่วงวัยปรับตัวทางความคิด จึงมีความคาดหวังต่อครูพระแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าไม่ได้มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้คุณธรรม เพราะทุกระดับการศึกษาต่างก็ต้องการความรู้คุณธรรม เพื่อเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน ด้วยการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้กับครู เพื่อนักเรียน และชีวิตประจำวัน และเมื่อจำแนกตามรายได้ต่อเดือนของครอบครัว พบว่า นักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือน ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท มีระดับความพึงพอใจต่อครูพระสอนศีลธรรมแตกต่างจากนักเรียนที่มีครอบครัวมีรายได้ต่อเดือน ๒๐,๐๐๑ - ๒๕,๐๐๐ บาท เพราะรายได้ครอบครัวน้อยนั้น จะมีความตระหนักในคุณค่าของการใช้จ่ายมาก ซึ่งครูพระจะสอนเน้นความกตัญญูกตเวที จึงมีความพึงพอใจสูงกว่าบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมนั้น ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของครูพระเองในด้านบุคลิกภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาของนักเรียน

๘. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วสามารถสรุปผลโดยแบ่งเป็น ๒ ระดับ ดังนี้

๑) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

๑.๑) จากผลการวิจัยด้านรูปแบบและวิธีสอน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ดังนั้นครูพระสอนศีลธรรมจึงควรรักษาและพัฒนาเกี่ยวกับวิธีการสอนให้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น โดยสอนหลักการปฏิบัติธรรมมากกว่าทฤษฎี เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับการขัดเกลาจิตใจที่ดีงาม และเน้นการสอนหลักธรรมเพื่อให้เกิดองค์ความรู้พื้นฐานแล้วนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

๑.๒) จากผลการวิจัยด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ดังนั้นครูพระสอนศีลธรรมจึงควรปรับปรุงและพัฒนาการใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทเทปและวีดีโอเกี่ยวกับธรรมะเพิ่มมากขึ้น โดยอาจจะให้ครูพระอบรมการใช้สื่อเทคโนโลยีร่วมกับทางโรงเรียน เพื่อสร้างความสนใจแก่นักเรียน

๑.๓) จากผลการวิจัยด้านคุณธรรมและคุณสมบัติของครูพระสอนศีลธรรม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ดังนั้นครูพระสอนศีลธรรมจึงควรรักษาและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถควบคู่ไปกับคุณธรรม และประพฤติให้เป็นแบบอย่างแก่นักเรียน

๒) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ดังนี้

๒.๑) จากผลการวิจัยด้านรูปแบบและวิธีสอน จึงควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบวิธีการสอนของครูพระในพระพุทธศาสนา โดยเน้นที่การสอนแบบยกนิทานประกอบการสอน

๒.๒) จากผลการวิจัยด้านสื่อและอุปกรณ์การสอน จึงควรศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อประกอบการสอนของครูพระ โดยเน้นที่การใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

๒.๓) จากผลการวิจัยด้านคุณธรรมและคุณสมบัติของครูพระสอนศีลธรรม จึงควรศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูพระสอนศีลธรรม โดยเน้นที่การวางตัวบุคลิกภาพและความกระตือรือร้นในการสอน

บรรณานุกรม

- จรัส กาอินทร์. “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย เชียงใหม่, ๒๕๔๐.
- ธรรมรัตน์ อริยมโม, พระมหา. “เอกสารประกอบสอนวิชาหลักการเผยแผ่และวาทศิลป์”. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช, ๒๕๔๗, (อัดสำเนา).
- ปัญญา จอมนาสวน, พระมหา. “ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และนักเรียนเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของครูพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาจริยธรรมสำหรับนักเรียนโรงเรียนในโครงการจริยศึกษา ศูนย์เผยแผ่ธรรม จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๐.
- ปิ่นนัดดา นพพนาวัน. “การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทยวิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๒.
- วิจิต วงศ์สายตา. “สมรรถภาพการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระธรรมวิทยากรจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๔.
- สายันต์ นามเมือง, พระมหา. “บทบาทของพระสงฆ์ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๘.
- สุรเชษฐ์ เจริญสุข. “เจตคติของผู้ปกครองต่อบทบาทครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดบ้านก้อง จังหวัดลำพูน”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙.